

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ ВІД ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ПРОТИВНИКА

*Староконь Є.Г. кандидат психологічних наук, доцент
Житомирський військовий інститут імені С.П.Корольова*

Захист військ від інформаційно-психологічного впливу (ІПсВ) противника, забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особового складу є найважливішим завданням морально-психологічного забезпечення бойових дій, прямим обов'язком командирів, штабів всіх рівнів. Він складається з прогнозування, профілактики, зриву і ліквідації наслідків ІПсВ противника на особовий склад частин і підрозділів.

Сьогодні ми бачимо як фахівці ворожих підрозділів психологічних операцій (ПсО) не втрачають шанс ідеологічно й психологічно обіграти такі події й факти, як: поразки й втрати наших військ; недоліки в їх матеріально-технічному забезпеченні; наявність у підрозділах недосвідчених командирів; несприятливі події й процеси в країні; низький рівень підготовки окремих воїнів і підрозділів; прорахунки в інформуванні особового складу; факти дезертирства, зрадництва; національних, релігійних, майнових та інших реальних або фейкових протиріч. Розповсюдженням прийомом ІПсВ противника є приписування відповідальності за загальні невдачі, прорахунки, безлад конкретним людям (командирам, органам, державним діячам) з метою їхньої дискредитації.

Найважливішим профілактичним заходом вважається перекриття

можливих каналів психологічного впливу на особовий склад. Немає сумнівів у тому, що в бойовій ситуації в особистому розпорядженні військовослужбовців не можуть перебувати індивідуальні засоби зв'язку (мобільні пристрої) й інформації. Їх використання повинне організовуватися під контролем командирів і в суворо відведений час у визначеному місці. В іншому випадку, для забезпечення не тільки інформаційно-психологічної безпеки, а і фізичної безпеки. подібні пристрої мають виявлятися й вилучатися.

Для профілактики необхідно також знання особовим складом основних засобів, прийомів та технологій здійснення противником негативного ПСВ, що є достатньою інформаційною умовою для формування інформаційно-психологічної безпеки та психологічного захисту від маніпулювання.

Не менш важливим є й роз'яснення військовослужбовцям їхньої особистої відповідальності за зберігання й поширення ворожих друкованих й інших матеріалів (речей, предметів побуту тощо), які містять дезінформацію, інструкції щодо здійснення дій на шкоду своїм військам тощо.

У підрозділах доцільно мати спеціальні групи для оперативного збору й знищення листівок, плакатів та інших матеріалів, які містять ворожу інформацію.

Під час бойових дій на руку противникові можуть несвідомо грати деякі засоби масової інформації своєї країни. Тому командирам необхідно передбачити комплекс заходів щодо спілкування особового складу з представниками ЗМІ (алгоритм надання їм інформації; організація контактів з військовослужбовцями; розповсюдження серед військовослужбовців друкованих видань тощо).

Зрив психологічної операції противника припускає швидке виявлення засобів інформаційно-психологічного впливу, їхнє негайне придушення й знищення.

Розуміючи високу ефективність «інформаційно-психологічної зброї», командири повинні надавати ворожим об'єктам ПСВ пріоритетне значення при плануванні вогневої поразки противника, розвідувально-диверсійних дій, заходів РЕБ тощо.

Реалізовані противником підривні акції підлягають негайному й кваліфікованому аналізу, виявленню їхніх цілей, можливої динаміки, ступеню дієвості тощо, із доведенням результатів в частині, що стосується, до особового складу підрозділу.

Кожен командир повинен бути спроможний рішуче припинити будь-які прояви чуток, поширення панічних настроїв, провокаційних дій. Частини й підрозділи, які зазнали деморалізації, повинні надійно ізолюватися від військ до моменту повного відновлення в них організації, дисципліни і порядку.

Ліквідація наслідків ПсО противника включає: аналіз і оцінку її результатів, причин ефективності, найбільш слабких місць у системі інформаційно-психологічного захисту своїх військ; проведення психореабілітаційних заходів з постраждалими воїнами; відновлення організованості й боєздатності дезорганізованих військових підрозділів і

частин; застосування відповідних санкцій до винуватих, панікерів, зрадників, дезертирів; визначення заходів оптимізації системи протидії ПсО противника тощо.

Формування невразливості від ПсСВ противника припускає проведення низки заходів щодо зниження сприйнятливості й схильності військовослужбовців до сприйняття і засвоєння ворожої інформації.

Як вже зазначалося, головним тут є ґрунтовне і детальне роз'яснення військовослужбовцям справжніх цілей, способів, методів, прийомів ПсСВ противника на війська.

В першу чергу кожен військовослужбовець повинен усвідомити реальну ситуацію з небезпекою інформаційних впливів. Противник намагається не тільки нанести фізичну шкоду, а і вплинути а нашу свідомість, щоб позбавити волі до боротьби.

Для формування інформаційно-психологічної невразливості корисно змінити темп сприймання інформації. Зупинитися, дати можливість собі обдумати побачене чи почуте.

«Вимкнення емоцій» – один із способів захиститися від переважної кількості пропагандистських маніпуляцій. Якщо пропагандист починає «давти» на почуття, то це теж ознака маніпуляції. Більшість стереотипів, що використовують маніпулятори, сильно забарвлені емоційно. Кожному військовослужбовцю треба навчитися вимикати емоції та їх контролювати при сприйняття повідомлень.

Одним із прийомів ефективного захисту від деструктивного ПсСВ противника є «вмикання здорового глузду». Тут треба стати на позицію мудрої людини і запитати себе: чи таке можливо взагалі, кому це вигідно, а як би в такій ситуації діяв я, тощо?

Формування інформаційно-психологічної невразливості є складною науковою і практичною задачею. Її розв'язання наштовхується на низку бар'єрів, особистісних і соціальних протиріч та проблем, які суттєво ускладнюють цей процес.

Коротко позначимо деякі із них.

По-перше, людина не схильна помічати і усвідомлювати інформацію як загрозу. Вона вірить, що її думки належать їй, контролюються нею, що вони – продукт її власної мисленневої діяльності. А насправді, у дійсності, вони певним чином визначені об'єктивними чинниками інформаційних потоків, які діють на неї ззовні. Таким чином, людина не розуміє, що її поведінкою керують.

По-друге, людина – це складна інформаційна система де постійно здійснюється обробка інформації. Процес обробки складається із низки послідовних чи паралельних у часі етапів, на кожному з яких виконуються специфічні операції з перетворення інформації (кодування, виділення окремих ознак, обдумування, фільтрація, розпізнавання, вироблення рішення, формування дії у відповідь тощо). Через таку інформаційну систему оточуюча нас реальність невпинно й кропітливо систематизується мозком: нові знання й

навички, нова інформація й нові події включаються або у вже створені раніше структури досвіду, або утворюють нові.

Закономірності роботи «людської інформаційної системи» недостатньо вивчені і на практиці не враховуються.

По-третє. Зараз інформаційне поле, де постійно знаходиться наш військовослужбовець, створюється в основному за допомогою телебачення, Інтернету, радіо, преси. Наші органи чуття постійно «бомбардуються» засобами масової інформації різноманітною інформацією: об'єктивною, фальсифікованою, орієнтуючою, дезорієнтуючою, моральною, деморалізуючою, організовуючою, дезорганізуючою, правовою, розбещуючою тощо.

Наслідком такого впливу може бути ілюзорна, перекручена, деформована картина чи образ світу. Суттєвий вклад в формування несприятливих умов для задачі захисту військ від пропагандистського впливу противника відіграють і «наші» ЗМІ, що підпорядковуються олігархічним групам.

По-четверте. Де факто, на протязі останнього часу в Україні власними державними структурами, політичними лідерами, суспільними організаціями активно здійснювалася пропаганда полону. На всіх телеканалах не один день транслювалися сюжети де президент особисто зустрічає полонених, нагороджує державними нагородами. Журналісти у різних ЗМІ неодноразово висвітлювали «змагання» політиків у справі звільнення полонених. Така інформація деформує уявлення особливо молодих людей про полон.

По-п'яте. Відсутність в Україні підготовлених фахівців, що здатні своєчасно формувати адекватні інформаційні відповіді, приводить до непередбачуваних наслідків як у внутрішній так і у зовнішній політиці держави. Все це негативно позначається на морально-психологічному стані військовослужбовців.

По-шосте. Низька інформаційна культура суспільства і кожного окремого індивіда є перешкодою для формування інформаційно-психологічної невразливості.

Активний інформаційний вплив на моральні та психологічні якості, психофізіологічний стан, настрої, бойову активність особового складу протилежної сторони, захист своїх військ від ПСВ противника створюють суттєві передумови для досягнення перемоги у будь-якому конфлікті тому підвищення інформаційно-психологічної компетентності командирів є актуальним педагогічним завданням.